

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ
ІМ. Д.І.КВЕСЕЛЕВИЧА

Дипломна робота
на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр"

**Функціонування підрядних речень часу та
причини в англійській мові XIV – XVII
століття**

Виконала:

студентка VI курсу 62 групи
напряму підготовки: 020303 Філологія
спеціальності: 8.02030302 Мова і
література (англійська)*

Колесник Анна Сергіївна

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук, доцент
кафедри англійської філології та
перекладу ім. Д.І. Квеселевича

Полховська Марина Володимирівна

Житомир – 2014

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГІПОТАКСИСУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	Ошибка! Закладка не определена.
1.1. Екстралінгвальні та інтралінгвальні чинники, що вплинули на розвиток англійської мови.....	Ошибка! Закладка не определена.
1.2 Загальні характеристики синтаксичного ладу англійської мови в період її формування	Ошибка! Закладка не определена.
1.2.1. Синтаксична будова давньоанглійської мови.....	Ошибка! Закладка не определена.
1.2.2. Синтаксична будова середньоанглійської мови	Ошибка! Закладка не определена.
1.2.3. Синтаксична будова ранньоніовоанглійської мови	Ошибка! Закладка не определена.
1.3. Засоби вираження гіпотаксису в давньоанглійській та середньоанглійській мові VII – XIV ст...	Ошибка! Закладка не определена.
1.3.1. Паратаксис vs гіпотаксис: теорії походження (германські мови).....	Ошибка! Закладка не определена.
1.3.2. Реалізація гіпотактичних зв'язків в давньоанглійській мові	Ошибка! Закладка не определена.
1.3.3. Обумовленість використання різних типів складних речень в англійській мові XII-XVII ст.....	Ошибка! Закладка не определена.
1.4. Особливості синтаксичних засобів для вираження причинно-наслідкових і темпоральних відношень	Ошибка! Закладка не определена.
1.4.1. Підрядні речення причини..	Ошибка! Закладка не определена.
1.4.2. Підрядні речення часу.....	Ошибка! Закладка не определена.
Висновки до Розділу 1	Ошибка! Закладка не определена.

**РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ
СКЛАДНОПІДРЯДНИХ РЕЧЕНЬ ЧАСУ ТА ПРИЧИНИ В
АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ XIV—XVII СТ. НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНІХ
ТВОРІВ.....** **Ошибка! Закладка не определена.**

2.1. Основні принципи лінгвістичного аналізу художнього тексту
..... **Ошибка! Закладка не определена.**

2.2. Особливості функціонування підрядних речень часу в англійській
мові XIV – XVII століть..... **Ошибка! Закладка не определена.**

2.3. Особливості функціонування підрядних речень причини в
англійській мові XIV – XVII століть **Ошибка! Закладка не определена.**

Висновки до Розділу 2 **Ошибка! Закладка не определена.**

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ..... 8

RESUME..... 12

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 16

ВСТУП

Підрядне речення неодноразово привертало уваго радянських (В.Г. Адмоні, І.Р. Буніятова, Ю.О. Жлуктенко, О.М. Мороховський, Г.Г. Почепцов) та зарубіжних лінгвістів (С. Аллен, К. Беккер, Н. Бозе, Ф. Данеш, Р. Ласс, Р. Стоквел, Е. Траугот, О. Фішер). Незважаючи на значні досягнення вітчизняних та зарубіжних вчених, чимало проблем у дослідженні синтаксису англійського складнопідрядного речення залишаються невивченими, а саме відсутність праць в яких би розглядалося утворення у формально-граматичному, семантико-синтаксичному і комунікативному аспектах. Саме тому, цілком закономірною є підвищена увага до дослідження англійського підрядного речення з позицій комунікативної граматики.

Темою нашого дослідження є “Функціонування підрядних речень часу та причини в англійській мові XIV – XVII ст.”. **Актуальність** теми визначається потребою вивчення структурних та функціональних ознак складнопідрядних речень з підрядними часу та причини в англійській мові XIV – XVII ст., в контексті розв’язання загальної проблеми їх походження і формування, що сприятиме розкриттю механізмів синтаксичних змін.

Метою дипломної роботи є встановлення основних структурних та функціональних властивостей підрядних речень часу та причини у мові давньоанглійського та середньо англійського періодів. Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання таких **завдань**:

- визначити історичні умови формування складнопідрядного типу зв’язку в англійській мові;
- встановити загальні особливості системи засобів вираження гіпотаксису в давньоанглійській та середньо англійській мовах;
- дослідити і описати характер граматичних чинників, що актуалізують причинний та часовий типи зв’язку в мові даних періодів;

- визначити основну модель порядку слів для складнопідрядного речення;
- дати характеристику структурних та функціональних ознак складнопідрядних речень досліджуваного типу.

Об'єктом дослідження є підрядні речення часу та причини в англійській мові XIV – XVII ст..

Предмет дослідження становлять структурні та функціональні ознаки складнопідрядних речень часу та причини в давньо- та середньоанглійській мові.

Методологічним підґрунтям дослідження послужили провідні принципи діалектики наукового пізнання, трансформовані стосовно проблеми, що вивчається, а саме – принцип єдності форми та змісту, Важливе значення мають загальнонаукові положення про єдність окремого й загального, частини й цілого, статичного й динамічного, структури й функції, а також вчення про загальний зв'язок явищ дійсності. Підґрунтям дослідження лексико-семантичної та граматичної систем мови послужили положення комунікативної граматики, у межах якої мова розглядається як механізм, задіяний у кодуванні й передачі інформації. Художній текст сприймається як комунікативне повідомлення, а автор і читач виступають двома полюсами комунікації, що існують на різних рівнях як емпіричні та історичні особи.

Теоретична значимість напрацювання полягає в тому, що дослідження зразків мови прозових творів дозволяє розкрити тенденції у використанні синтаксичних структур, а саме – підрядних речень часу і причини - в англійській мові XIV – XVII ст. Крім того, пропонована методика дослідження англійської стилізованої мови може бути основою для вивчення інших синтаксичних і граматичних категорій в контексті різних історичних періодів.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані у викладанні англійської мови як

іноземної. Результати дослідження можуть також знайти застосування в спецкурсах з історії англійської мови, у перекладацькій практиці, а також при складанні навчальних посібників по практиці перекладу.

Робота складається зі вступу, двох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та джерел ілюстративного матеріалу.

У вступі визначено об'єкт і предмет дослідження, обґрунтовано актуальність обраної теми, мету та завдання роботи, наукову новизну, теоретичну і практичну значущість роботи.

Перший розділ нашої роботи присвячено дослідженню критичного аналізу сучасних концепцій генезису складнопідрядного типу зв'язку під кутом зору його походження й загальної парадигми речення в германських мовах, проаналізовано принципи організації та функціонування підрядних речень часу та причини у давньо- та середньонглійській мовах, у тому числі корпус сполучників, засоби вираження гіпотаксису, моделі порядку слів головного та підрядного речень. Ми дослідили передумови формування синтаксичних засобів для позначення причинно-наслідкових відношень, проаналізували структурні та функціональні ознаки підрядних речень часу та причини, вживання сполучників в різних типах підрядних речень і особливості їх вживання в підрядних реченнях часу та причини.

В другому розділі нашої роботи ми провели дослідження функціонування структури складнопідрядних речень часу та причини в англійській мові XIV – XVII ст. на матеріалі художніх творів таких письменників: Джефрі Чосера, Едмунда Спенсера, Томаса Неша, Томаса Мора та Джона Мільтона.

За період написання дипломної роботи було підготовано тези для участі в VI Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих науковців “Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації” та для участі у II Міжнародній Інтернет конференції студентів “English in

Interdisciplinary context of Life-long Education”.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

На даному етапі розвитку лінгвістики наука використовує широкий арсенал засобів для вивчення речення як одиниці тексту, комунікації, корелята мислення. Сучасні синтаксичні дослідження можуть бути ефективними лише за умови врахування досягнень синтаксистів минулого. Вже в XIX – XX ст. з'явилася низка ґрунтовних досліджень, присвячених паратаксису та гіпотаксису складного речення в синхронії й діахронії. Дослідження з лінгвістичної історіографії містять важливі твердження щодо вивчення сурядності й підрядності.

В першому розділі нашого дослідження, “Теоретичні засади дослідження гіпотаксису англійської мови”, розглядаються основні характеристики синтаксичного ладу англійської мови в період її формування, а зокрема – засоби вираження гіпотаксису в англійській мові XIV – XVII ст.. Ми розглянули історичний аспект функціонування підрядних речень часу і причини в англійській мові, а саме формування впродовж давньоанглійського, середньоанглійського та ранньоніованглійського періодів.

Ми з'ясували, що підрядні речення в англійській мові поділяються на різні типи, залежно від ролі, яку вони виконують у складнопідрядному реченні (підметові підрядні речення (Subject Clauses), присудкові підрядні речення (Predicate Clauses), додаткові підрядні речення (Object Clauses), означальні підрядні речення (Attributive Clauses), обставинні підрядні речення (Adverbial Clauses)).

Крім того, підрядні речення вводяться до складу складнопідрядних речень за допомогою англійських сполучників *that, because, as, if, whether, when, since, after, before, till, unless, though* та інших.

Не менш важливою є проблема узгодження часів в різних типах підрядних речень.

Нами було проаналізовано закономірності розташування слів у реченні (6 можливих типів розташування: SVO — Subject Verb Object, SOV — Subject Object Verb, VSO — Verb Subject Object, VOS — Verb Object Subject, OSV — Object Subject Verb, OVS — Object Verb Subject). Було досліджено, що порядок слів раніше відповідав схемі OSV, а також, що такий порядок слів розвинувся в сучасний тип SVO.

Розглядаючи обумовленість використання різних типів складних речень в англійській мові, ми детальніше розглянули конструкцію апо койну. Так, вирішуючи проблему визначення складнопідрядного речення, ми прийшли до висновку, що в його основі лежить відносний зв'язок (*relativization*), тоді як апо койну ґрунтується на принципі включення (*embedding*), однієї частини речення в іншу.

Ми поаналізували загальні тенденції розвитку давньогерманського складнопідрядного речення, та реконструкції прототипу *гіпотаксиса* в прагерманській мові. Першоосною формування гіпотаксису в давньогерманських мовах був саме *паратаксис*.

Отже, ми можемо зробити висновок, що давній період розвитку англійської мови був перехідним у становленні гіпотаксису. Про це свідчать особливості структури та функціонування сполучників, що беруть участь у реалізації гіпотаксису (характерна омонімія, полісемія та універсальність), та особливості засобів розрізнення головного й підрядного речень (порядок слів та оформлення залежного дієслова в підрядному реченні).

Аналізуючи природу причинно-наслідкових та часових відносин, ми прийшли до висновку, що для їх вираження можуть використовуватися сполучники, які вважаються сурядними, і сполучники, які відносять до розряду підрядних.

Підсумовуючи все сказане, відзначимо, що процеси, які призвели до переходу від давньоанглійської до середньоанглійської, та від середньоанглійської до ново англійської мови, відбувалися поступово,

впродовж століть. Вони стосувалися як словникового складу мови та різного написання слів, так і синтаксису загалом.

Другий розділ нашої роботи “Особливості функціонування підрядних речень часу та причини в англійській мові XIV – XVII ст. на матеріалі художніх творів”, присвячено дослідженню вираження гіпотаксису в текстах художньої літератури.

В цьому розділі ми визначили особливості функціонування підрядних речень часу та причини, аналізуючи такі художні твори як “Кентерберійські оповідання” Джефрі Чосера, “Втрачений Рай” Джона Мілтона, “Королева Фей” Едмунда Спенсера, “Утопія” Томаса Мора та “Злощасний Мандрівник або Життя Джека Уілтона” Томаса Неша тощо.

На матеріалі художніх творів різних періодів, нами було досліджено вживання підрядних речень часу та причини в препозиції, інтерпозиції та постпозиції відносно головного речення.

Ми визначили, що досить характерним для художньої літератури XIV – XVII ст., було вживання не тільки еліптичних (неповних) підрядних речень, а й навпаки, композиційно складних, граматично повних, поширених речень з декількома підрядними.

Крім того, ми дослідили частотність вживання темпоральних сполучників (*before, finally, just, now, once, then, whenever, until та in.*) в художніх творах XIV – XVII ст..

Ми проаналізували 5 найбільш вживаних сполучників причини – *because, for, as, since* і *so* та їх участь в організації основної маси складних каузальних конструкцій зі сполучним з'єднанням.

Ми встановили, що в складі складного речення підрядні причини і часу могли займати препозицію, інтерпозицію та постпозицію, в залежності від авторської задумки.

Нами було доведено, що деякі каузативні та темпоральні сполучники допускають як пре-, так і інтер-, і постпозицію додаткової частини, тоді як інші вирішують лише її інтер- або постпозицію.

Нами було проаналізовано частотність вживання сурядного сполучника *and* у XIV – XVII століттях. Цей сполучник є багатофункціональним, тісно пов'язаним з контекстом підрядного речення причини і виражає каузальність в загальному вигляді.

Крім того, ми вважали за доцільне розглянути частотність вживання каузативного сполучника *therefore*. Найчастіше, цей сполучник зустрічався саме в художніх творах XIV століття. Але, вже на початку XVII століття, він практично відсутній.

Таким чином, проведене дослідження підтверджує, що підрядні речення часу та причини в англійській мові XIV – XVII століття були в широкому ужитку, багатими та різнобічними за своїми стилістичними і семантичними особливостями і займали гідне місце в текстах художніх творів.

Отже, можна впевнено стверджувати, що кожне підрядне речення має свої головні члени, які в змозі виразити значення часу і модальність. Варто зауважити, що саме в цей період остаточно склалася система сполучників, які оформлюють підрядні речення часу і причини, і більшість сполучників набули того вигляду, який вони мають в сучасній англійській мові.

Серед питань, які вимагають подальшої наукової розробки, важливе місце займає питання про складне речення, як особливу одиницю синтаксису, і існуючий зв'язок між його компонентами.

RESUME

The master paper focuses mainly on the grammatical elements of language, that present a unity of content and expression, a unity of form and meaning. After having analyzed the scientific studies we've come to the conclusion, that modern syntactical researches can be effective only when being based on achievements of the scientists of the past. Researches from historical linguistics contain important information related to the study of coordination and subordination.

The purpose of syntax is to disclose and formulate the rules of the correspondence between the plane of content and the plane of expression in the process of utterance-formation. The main units of syntax are phrases and sentences.

In syntax, there are grammatical categories of communicative purpose or emphasis, which are actualized by means of word-order. Thus, word-order direct or indirect, viewed as a grammatical form, expresses the difference between the central idea of the sentence and the marginal idea, between emotive and unemotive modes of speech.

Examining the peculiarities of usage of subordinate sentences in English of the XIV – XVII centuries, we stick to the following theoretical positions:

- 1) there were extra lingual and intralingual causes that influenced the historical development of English syntax;
- 2) English language had prominent characteristic features in every period of its historical development;
- 3) hypotaxis was the most common type of subordination in Old English and Medieval English;
- 4) temporal clauses and causative clauses were widely spread in the literature of the researched historical period.

The topicality of the research is predetermined, foremost, by the general orientation of modern linguistics on the study of language in the process of its

formation and functioning, and also, by the importance of studying such syntactic aspect as subordinate clauses.

The object of the research is the subordinate clauses of time and cause in English language of the XIV – XVII centuries.

The subject of the research is the structural and functional peculiarities of the usage of subordinate clauses of time and cause in Old English literature and medieval English literature.

The aim of this research is to analyze the structural and functional features of temporal and causative clauses in English language of the XIV – XVII centuries and to study the peculiarities of usage of subordinate sentences in Old and Medieval English literature. To achieve this aim the following **tasks** were set:

- 1) to set the main historical reasons that influenced the development of English syntax in the period under study;
- 2) to examine the peculiarities of temporal and causative clauses as a syntactic category;
- 3) to find out the structural and functional characteristics of using subordinate sentences in the texts and to define the features of expressing hypotaxic relations in English literature of the XIV – XVII centuries.

The scientific novelty of the research lies in the systematizing the category of hypotaxis, its structural elements, functional features and in analyzing the peculiarities of functioning of subordinate clauses in English language of the XIV – XVII centuries. Expressing hypotaxis was analyzed within texts of different genres and historical periods.

The theoretical value of the research lies in the fact that its basic ideas can be useful for the development of theoretical postulates of historical syntax.

The practical value of the research lies in the fact that its results and research materials can be used in teaching courses of English grammar, English literature and the history of language.

In Chapter One, "Theoretical Basics of Researching Hypotaxis in English", the basic theoretical points on hypotaxic relations, and experience of linguistic analysis on historical syntax are examined.

In the first chapter we've dealt with notions "hypotaxis" and "parataxis". Both terms refer to sentence structures and indicate the way sentences relate to one another in the text.

Parataxis is a literary technique, in writing or speaking, that favors short, simple sentences, with the use of coordinating rather than subordinating conjunctions (from Greek for 'act of placing side by side'; from para, 'beside' and tassein, 'to arrange'). It can be a complex sentence that consists of several clauses, and none of the clauses are subordinated to one another. We use subordinated clauses to indicate what the most important part of a sentence is (the most important part is in the independent clause), so when there is no subordinate part, it makes every part of the sentence seem equally important.

Hypotaxis, on the other hand, is the grammatical arrangement of functionally similar but "unequal" constructs (from Greek hypo "beneath", and taxis "arrangement"), i.e., constructs playing an unequal role in a sentence. A common example of syntactic expression of hypotaxis is subordination in a complex sentence. This means that clauses in sentences are subordinated to one another. This makes it clear what we should be focusing on, and it points clearly at what is important in the utterance.

Hypotaxis represents unequal relationships between words, phrases or clauses grammatically; it is the most common kind is subordination or the use of complex or compound-complex sentences. The two main types of hypotaxis are:

- 1) a subordinate sentence: a construction in which one or more clauses are dependent on a main clause;
- 2) a subordinate complement clause introduced by a complementiser (that, why, if, whether etc.);
- 3) a subordinate modifier clause introduced by a subordinating conjunction (after, because, while);

4) a premodification.

Thus, hypotaxis signals the causal, logical, spatial or temporal relationship between words, clauses or sentences.

The second chapter is dedicated mainly to analyzing quotations from English prose and poetry of the XIV – XVII centuries, defining the type of subordinate clauses and studying its structure, place in the sentence, analyzing the choice and usage of conjunctions and linking words. Attention is also paid to the syntactical expressive means and stylistic devices (inversion, detached constructions, parallel constructions, enumeration) created with the help of clauses of time and reason.

Syntactical expressive means and stylistic devices are usually included in the text of prose with the purpose to inform and to influence the reader emotionally.

The results from our research proved that the hypotaxis is a universal syntactical category present in modern English as well as in English texts of the XIV – XVII centuries; it joins clauses with subordinating conjunctions, such as “when”, “although”, and “after”; there exist four types of subordinate clauses: concessive, time, place and reason; English authors of the XIV – XVII centuries often used subordinate clauses of time and reason to express the hypotaxial relationships in the sentence.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О.С. Ахманова. – М.: Наука, 1969. – 563 с.
2. Бабенко Л. Г. Лингвистический анализ художественного текста / Л. Г. Бабенко, И. Е. Васильев, Ю. В. Казарин. – М.: Екатеринбург, 2000.
3. Баклагова Ю. В. К вопросу о каузальности и каузативности в вопросах языка / Ю.В. Баклагова // Филология и искусствоведение. – 2008. – №10. – С. 108 – 119.
4. Бессалов А. Ю. Каузальность как один из концептов когнитивной лингвистики. Перевод и когнитология в XXI веке / А. Ю. Бессалов. – М.: Изд-во МГОУ, 2011. – 134 с.
5. Бессалов А. Ю. Сравнение предлогов как средства репрезентации каузативных значений в английском и французском языках. Функциональная семантика и семиотика знакомых систем / А. Ю. Бессалов. – М.: РУДН, 2011. – 187 с.
6. Биренбаум Я. Г. Классификация придаточных предложений в современном английском языке. Синтаксический анализ разносистемных языков / Я. Г. Биренбаум М.: Наука, 1979.
7. Бодуэн де Куртенэ И. А. Языкознание или лингвистика XIX в. Избранные труды по общему языкознанию / И. А. Бодуэн де Куртенэ. – М.: Наука, 1963.
8. Бублейник Л. В. Особливості художнього мовлення: Навчальний посібник зі спецкурсу / Л. В. Бублейник. – Л.: Вежа, 2000. – 179с.
9. Буніятова І. Р. Про походження гіпотаксису в германських та слов'янських мовах / І. Р. Буніятова. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2004. – 274 с.
10. Буніятова І. Р. Еволюція гіпотаксису в германських мовах IV-XIII ст.: / І. Р. Буніятова. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2003. – 327 с.

11. Буніятова І. Р. Становлення складнопідрядного речення в давньогерманських мовах (IV-XIII): дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Буніятова Ізабелла Рафаїлівна. – К., 2004. – 234 с.
12. Буніятова І. Р. Закон узгодження часів у діяхронії германських мов / І. Р. Буніятова. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2000. – Т. 3, № 4. – С. 31-42.
13. Буніятова І. Р. Модальність давньоанглійського підрядного речення / І. Р. Буніятова. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2000. – Т. 4, № 3. – С. 25-34.
14. Буніятова І. Р. Реінтерпретація синтаксичних одиниць як джерело походження гіпотаксису в германських і слов'янських мовах. / І. Р. Буніятова. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2000. – Т. 3, № 1. – С. 26-33.
15. Буніятова І. Р. Розвинута синтаксична система як результат розвинутого мислення // Наукові записки Кіровоградського держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка. Сер. Мовознавство. – 2000. – № 22. – С. 77-89.
16. Буніятова І. Р. Терміни “паратаксис” і “гіпотаксис” у контексті еволюції мовних систем / І. Р. Буніятова // Наукові записки Тернопільського держ. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Сер. Мовознавство. – 2000. – № 1. – С. 7-12.
17. Буніятова І. Р. Актуальні питання дослідження історичного синтаксису індоєвропейських мов / І. Р. Буніятова // Система і структура східнослов'янських мов (До 200-річчя з дня народження В.І. Даля): Наук. зб. – К.: Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2001. – С. 69-77.
18. Буніятова І. Р. Синтаксичні константи в германських мовах (історичний аспект) / І. Р. Буніятова // Проблеми семантики слова, речення та тексту: Зб. наук. статей. – К.: Київський державний лінгвістичний університет, 2001. – С. 17-23.
19. Буніятова І. Р. Структура синтаксичних змін германських мов / І. Р. Буніятова // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ. Сер. Філологія. Педагогіка. Психологія. – 2001. – № 4. – С. 129-135.
20. Буніятова І. Р. Основні підходи до вивчення складного речення в синхронії та діяхронії / І. Р. Буніятова // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ. Сер. Філологія. Педагогіка. Психологія. – 2002. – № 6. – С. 360-369.

21. Буніятова І. Р. Принципи організації складнопідрядного речення в германських мовах (історичний аспект) / І. Р. Буніятова. – К.: Изд. Дом Дмитрия Бураго. – 2002. – № 4. – С. 45-55.
22. Буніятова І. Р. Про “другий шлях” розвитку гіпотаксису в германських мовах / І. Р. Буніятова // Вісник Київського лінгвістичного університету. Сер. Філологія. – 2002. – № 2. – С. 20-30.
23. Буніятова І. Р. Асиндетичний гіпотаксис у давньогерманських мовах: моделі реалізації / І. Р. Буніятова // Вісник Київського лінгвістичного університету. Сер. Філологія. – 2003. – № 2. – С. 114-123.
24. Буніятова І. Р. Прислівниково-сполучникова кореляція як засіб оформлення складного речення в давньогерманських мовах / І. Р. Буніятова // Вісник Київського лінгвістичного університету. Сер. Філологія. – 2003. – № 1. – С. 36-46.
25. Буніятова І. Р. Два підходи до реконструкції складного речення у прамові. Система і структура східнослов'янських мов / І. Р. Буніятова // Збірник наукових праць. – К.: Знання України, 2004. – С. 90-94.
26. Брандес М. П. Стилистика текста. Теоретический курс / М. П. Брандес. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 416 с.
27. Бюлер К. Формальный анализ сложного предложения. – [Електронний ресурс] / К. Бюлер, – Режим доступу: http://www.classes.ru/grammar/111.Karl_Buller_Theorya_yazika/html/27.html
28. Виноградов В. В. О языке художественной прозы / В. В. Виноградов. – М.: Наука, 1980. – 362 с.
29. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка / И. Р. Гальперин. – М.: Высшая школа, 1958.
30. Гальперин И. Р. Стилистика английского языка / И. Р. Гальперин. – М.: Высшая школа, 1981. – 315 с.
31. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – М.: Высшая школа, 1981.

32. Горшков А. И. Язык предпушкинской прозы / А. И. Горшков. – М.: Высшая школа, 1982.
33. Грачова І. Є. Становлення класу слів-квантифікаторів в англійській мові (VII–XVII ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04. «Германські мови» / І. Є. Грачова – К.: КНЛУ, 2007. – 19 с.
34. Гринберг Д. Г. Квантовый подход к морфологической типологии языков. Новое в лингвистике. / Д. Г. Гринберг // ВМУ. – 1963. – № 3. – 60-94.
35. Долгова О. В. Синтаксис как наука о построении речи / О. В. Долгова. – М.: Высшая школа, 1980. – 190 с.
36. Журавлева М. В. К вопросу о бессоюзной связи в английском языке / М. В. Журавлева // Вестник педагогического опыта. Сер. Иностранные языки. – 2002. – № 18.
37. Журавлева, М. В. О функционировании конструкций *aro koipou* в английском языке / М. В. Журавлева // Вестник педагогического опыта. Сер. Иностранные языки. – 2005. – № 25.
38. Журавлева, М.В. Генезис способов передачи прямой речи / М.В. Журавлева // Материалы международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы современных наук: теория и практика». Том 10. Филология.- Днепропетровск: Наука и образование, 2005. – С. 18-21.
39. Жури́нская М. А. Типологическая классификация языков / М. А. Жури́нская, В. Н. Ярцева. – М.: Советская энциклопедия, 1990.
40. Зарецкая Е. В. Лингвостилистический анализ текста / Е. В. Зарецкая. – Мн.: МГЛУ, 1995. – 89 с.
41. Звегинцев В. А. Язык и лингвистическая теория / В. А. Звегинцев. – М.: МГЛУ, 1973.
42. Иванова И. П. Теоретическая грамматика современного английского языка / И. П. Иванова, В. В. Бурлакова, Г. Г. Почепцов. – М.: Высшая школа, 1981. – 285 с.

- 43.Ивашкин М. П. Синхронно-диахронический анализ переходных процессов в английском языке / М. П. Ивашкин. – М.: Прометей, 1988.
- 44.Карабан А. В. Розвиток та функціонування кількісних модифікаторів якісної ознаки в англійській мові ІХ–ХІХ ст.: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. / Карабан Анна В'ячеславівна – К., 2010. – 228 с.
- 45.Коновалова В. Г. Развитие неглагольных средств выражения временных отношений в древне- и среднеанглийском языках / В. Г. Коновалова. – П.: РГПУ им. А. И. Герцена, 1994. – 21 с.
- 46.Косериу Э. Синхрония, диахрония и история: Проблема языкового изменения / Э. Косериу // Новое в лингвистике. – 1963. – № 3. – С. 143-343.
- 47.Крушевский И. В. Предмет, деление и метод науки о языке / И. В. Крушевский. – М.: Госучпедгиз Мин-ва просвещения РСФСР, 1960. – 252 с.
- 48.Кубрякова Е. С. Язык как исторически развивающееся явление / Е. С. Кубрякова. – М.: Наука, 1970. – С. 197–313.
- 49.Курипко Е. В. Стилистическая обусловленность согласования времен в английском и русском языках / Е. В. Курипко. – М.: Высшая школа, 2001.
- 50.Москальская О. И. Грамматика текста / О. И. Москальская. – М.: Высшая школа, 1981.
- 51.Недялков В. П. Типология морфологического и лексического каузативов. Типология каузативных конструкций / В. П. Недялков, Г. Г. Сильницкий – Л.: Наука, 1969.
- 52.Одинцов В. В. Стилистика текста / В. В. Одинцов. – М.: Высшая школа, 1980.
- 53.Откупщикова М. И. Синтаксис связного текста / М. И. Откупщикова. – Л.: Издательство ЛГУ, 1982.
- 54.Реферовская Е. А. Лингвистические исследования структуры текста / Е. А. Реферовская. – Л.: Наука, 1983.
- 55.Сильман, Т. И. Подтекст как лингвистическое явление. / Т.И. Сильман // ВМУ. Сер. Филологические науки. – 1969. – № 1. – С. 84-90.

56. Смирницкий А. И. Синтаксис английского языка / А. И. Смирницкий. – М.: Либроком, 2009. – 288 с.
57. Сотникова Н. М. Семантико-синтаксический анализ английских темпоральных союзов / Н. М. Сотникова. – Самара, 2003.
58. Холідей М. А. Когезія в англійській мові. Дослідження з теорії тексту / М. А. Холідей, Р. Хасан – М.: Видавництво іношомовної літератури, 1979. – С.108 – 115.
59. Хомский Н. Аспекты теории синтаксиса / Пер. с англ. В. А. Звегинцева. – М.: Изд-во МГУ, 1972.
60. Хомский Н. Язык и мышление / Пер. с англ. В. А. Звегинцева. – М.: Изд-во МГУ, 1972.
61. Шанский Н.М. Лингвистический анализ художественного текста / Н. М. Шанский. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1990.
62. Щерба Л. В. Избранные работы по русскому языку / Л. В. Щерба. – М.: 1975.
63. Якобсон Р. О. Некоторые вопросы лингвистической семантики / Р. О. Якобсон. – М.: Языки славянских культур, 2009.
64. Ярцева В. Н. Историческая морфология английского языка / В. Н. Ярцева. – Л.: Наука, 1960.
65. Ярцева В. Н. Проблемы языкового варьирования: исторический аспект / В. Н. Ярцева. – М.: Высшая школа, 1990.
66. Blake N. F. A History of the English Language / N. F. Blake. – L.: Macmillan Press LTD, 1996. – 382 p.
67. Bloomfield L. The Language / L. Bloomfield. – N.Y.: Holt, Rinehart and Winston, 1933.
68. Brinton L. J. The English Language. A Linguistic History / L. J. Brinton, L. K. Arnovick. – Oxford: Oxford Univ. Press., 2006.
69. Buniyatova I. Syntactic frameworks used in cross-linguistic diachronic studies / I. Buniyatova. – IATEFL-Ukraine Newsletter, – 1998. – P. 7-8.

70. Buniyatova I. A Note on the history of subordination in English and other languages: Abstracts 31st Poznan Linguistics Meeting / I. Buniyatova. – Poznan: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, – 1998. – P. 11-12.
71. Buniyatova I. Complex Complementation in Old English and Other Old Germanic Languages / I. Buniyatova // Вісник Київського лінгвістичного університету. Сер. Філологія. – 1999. – № 1. – С. 35-43.
72. Chalker S. English Guides 9: Linking Words / S. Chalker. – Harper Collins Publishers, 1996. – 214 p.
73. Chomsky N. A Minimalist program for linguistic theory / N. Chomsky. – Cambridge (Mass.): The MIT Press, 1993.
74. Chomsky N. Lectures on Government and Binding. The Pisa Lectures / N. Chomsky. – The Hague; Berlin: Mouton de Gruyter, 1993.
75. Chomsky N. Syntactic Structures / N. Chomsky. – The Hague: Mouton, 1957.
76. Chomsky N. New Horizons in the Study of Language and Mind / N. Chomsky. – Cambridge, Mass.: The MIT Press, 2000. – 230 p.
77. Crowley T. An Introduction to Historical Linguistics / T. Crowley. – Oxford; N.Y.: Oxford University Press, 1997.
78. Cummings R. M. Spenser. The Critical Heritage / R. M. Cummings. – London: Routledge & Kegan Paul, 1971.
79. Denison D. Slow, slow, quick, quick, slow : the dance of language change? / D. Denison // Wonderous englissee : SELIM Studies in Medieval English Language. – Vigo: Universidade de Vigo, 1999. – P. 51- 64.
80. Edgren E. Temporal clauses in English / E. Edgren. – Uppsala: Almqvist & Wiksells, 1971. – 252 p.
81. Fisher O. Grammaticalization in English / O. Fisher, A. Rosenbach, D. Stein. – Amsterdam: John Benjamins Publishing Co., 2000.
82. Fisiak J. Historical Linguistics and Philology / J. Fisiak. – New York: Mouton de Gruyter, 1990.

83. Freidin R. *Foundations of Generative Syntax* / R. Freidin. – Cambridge (Mass.); L.: The MIT Press, 1992.
84. Greenberg J. H. *Language typology; a historical and analytic overview* / J. H. Greenberg. – The Hague; Mouton, 1974.
85. Greenberg J. H. *Some Universals of grammar with particular reference to the order of meaningful elements* / J. H. Greenberg. – Cambridge: MIT Press, 1963.
86. Haegeman L. *English Grammar. A Generative Perspective* / L. Haegeman, J. Guéron. – Oxford: Blackwell Publishers, 1999.
87. Harris A. *Historical Syntax in Cross-Linguistic Perspective* / A. Harris, L. Campbell. – Cambridge, Mass.: Cambridge Univ. Press, 1995. – 488 p.
88. Harris Z. S. *Methods in Structural Linguistics* / Z. S. Harris. – Chicago: Univ. of Chicago Press, 1951.
89. Hock H. H. *Language history, language change, and language relationship: An introduction to historical and comparative linguistics* / H. H. Hock, B. D. Joseph. – Berlin: Mouton de Gruyter, 1996.
90. Hock H. H. *Introduction to the Government and Binding Theory* / H. H. Hock, L. Haegeman. – Oxford: Basil Blackwell, 1991.
91. Hockett Ch. *A Course in Modern Linguistics* / Ch. Hockett. – N.Y: The Macmillan Company, 1967.
92. Hogg R. M. *The Cambridge history of the English language* / R. M. Hogg. – Cambridge University Press, 1992.
93. Jackendoff R. *X-Syntax: A Study of Phrase Structure* / R. Jackendoff. – Cambridge (Mass.); L.: The MIT Press, 1977.
94. Katz J. *An Integrated Theory of Linguistic Descriptions* / J. Katz, P. Postal. – Cambridge (Mass.): The MIT Press, 1964.
95. Lass R. *Historical Linguistics and Language Change* / R. Lass. – Cambridge, Mass. : Cambridge Univ. Press, 1997. – 340 p.
96. Lees R. *Review of Noam Chomsky “Syntactic Structures”* / R. Lees. – *Language*, 1957 – p. 375 - 408.

97. Lerer S. *The History of the English Language, 2nd Edition Parts I–III* / S. Lerer. – The Teaching Company, 2008.
98. Lightfoot D. *Principles of Diachronic Syntax* / D. Lightfoot. – Cambridge : Cambridge Univ. Press, 1983. – 429 p.
99. Lightfoot D. *The Development of Language: Acquisition, Change, and Evolution* / D. Lightfoot. – Oxford : Blackwell Publishers, 1999, – 289 p.
100. Lightfoot D. *The Biology and Evolution of Language* / D. Lightfoot, F. Lieberman. – Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1984. – 375 p.
101. Mayhew A.L. *A Concise Dictionary of Middle English from A.D. 1150 to 1580* / A. L. Mayhew, W. Skeat. – Oxford University Press Warehouse, 1938.
102. McCabe R. *Spenser's monstrous Regiment. Elizabethan England and the Poetic of difference* / R. McCabe. – Oxford University Press, 2002.
103. Mugglestone L. *The Oxford history of English* / L. Mugglestone. – Oxford University Press, 2006.
104. Newmeyer F. J. *Linguistic Theory in America* / F. J. Newmeyer. – N.Y.; L., etc.: Academic Press, 1980.
105. Pinker S. *The Language Instinct* / S. Pinker. – N. Y. : Harper Collins Publishers, 1994. – 525 p.
106. Romaine S. *On the problem of syntactic variation and pragmatic meaning in sociolinguistic theory* / S. Romaine. – *Folia Linguistica*, 2006.
107. Seuren P. *Western Linguistics. A Historical Introduction* / P. Seuren. – Oxford: Blackwell Publ., 1998.
108. Van Riemsdijk H. *Introduction to the Theory of Grammar* / H. Van Riemsdijk, E. Williams. – Cambridge (Mass); L.: The MIT Press, 1986.